

Planetany müdimilik üýtgedip biljek referendum

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Planetany müdimilik üýtgedip biljek referendum PLANETANY MÜDIMILIK ÜÝTGEDIP BILJEK REFERENDUM

Bu ýerde – nebite garaşly Ekwadorda halk ýasaýsy girdejiden önde hasaplamagynyň «almytyny» agyr almaly bolsa-da, Amazonkadaky nebit-burawlaýış işlerini togtatmak üçin ses berdi. Olar şeýdip bilyän bolsa, dünýäniň galan bölegi nämüçin şeýdip bilmeli däl?

Ýakyn wagtlarda Ekwadorda geçirilen ses berişlikde Amazonkanyň bir böleginde alnyp barylýan nebit-burawlaýış işleri gadagan edildi (AP).

Ekwadorlylar bary-ýogy bir hepde öñ (20-nji awgustda) ýurduň köp ýerine ýaýran ýerli kowçumlaryň on ýyldan gowrak wagtdowam eden kampaniýasy netijesinde öwrülişik sepgidi hasap edip boljsk referendumda 20% tapawut bilen Amazonkanyň «Ýasuni» zapovednigininiň içindäki nebit-burawlaýış işlerini duruzmak üçin ses berdi.

Bu taryhy netije Ekwadoryň nebit önümçiligininiň 12%-ni üpjün

edýän «Işpingo-Tambokoça-Tiputini» nebit maksatnamasynyň nebit-burawlaýış işleriniň hemişelik gadagan edilendigini we maksatnamanyň infrastrukturasynyň sökülendigini aňladýar.

Munuň bilenem çäklenmeyär, indi hökümet nebit ýataklý meýdanlaryň ýetiren zyýanyny düzetmek üçin öňümüzäki ýylyň dowamynda abadanlaşdyryş işlerini geçirmeli bolar.

2,5 million gektardan gowrak meýdanda ýaýylyp ýatan we 610-dan gowrak guşlaryň görnüşi bilen ýüzlerce süýrenijini we amfibiýany öz içine alýan «Ýasuni» umuman alanda dünýäniň iň köp biodürlilige eýe zolaklarynyň biri hasaplanýar. Bu ýer nebit çykarylýandygy we klimat üýtgeşmeleri sebäpli bolýan weýrançylyklardan öý-öwzarlaryny goramak üçin arman-irmän göreşyän Tagaeri we Taromenane halklary bilen bir hatarda köp sanly ýerli kowçumlary goýnunda saklaýar.

2013-nji ýylда şol wagtyň prezidenti Rafael Korreanyň halkara jemgyýetçiliğiň ýitirilen girdejiniň ýerine dolduryp biljek haýyr-sahawat kömegini eden ýagdaýynda «Ýasunidäki» nebit-burawlaýış işlerini togtatmaga söz berenden soň referendum geçirmek meselesi orta atylypdy. Emma gerekli mukdaryň 20%-denem az möçberiniň toplanmagy bilen teklip şowsuzlyga uçrapdy we 2016-nji ýylda nebit-burawlaýış işleri öz işine başlapdy.

Ekwadoryň daşky gurşawy goramak boýunça jogapkär işgärleri ýerli kowçumlaryň öňbaşçylygynda «Ýasunidäki» nebit-burawlaýış meselesiniň sese goýulmagy üçin 750 müňden gowrak gol tolap, referendum geçirmegi talap etdi. Birnäçe ýyla çeken kanuny kynçylyklaryň we beýleki logistiki bökdençlikleriň aşylmagynyň yzyndan ahyrsoňy 20-nji awgustda geçirilen ses berlişikde halkyň 60%-i daşky gurşawyň harap edilmegi üçin däl-de, goralmagy üçin ses berdi.

Munuň özi hemme zady üýtgedip biljek çözgüt. Atmosferadaky kömürturşy gazlary, hapalary sorup alýan Amanzonka hemmämiz üçin karbon ýaşşığı wezipesini ýerine ýetirýär, şeýle-de bolsa alymlar nebit we beýleki magdanlary çykarmak işleriniň sebäp bolýan tokaý gyrgynçylyklaryny ýagyş-ýagmyrlaryň azalmagy bilen baglanychsdyrýarlar. Bulam öz gezeginde ýagyş tokaýlarynyň soňunyň gelmegini çaltlandyryp biljek biodürlilige howp salýar we has giň gerimli daşky gurşawlaýyn weýrançylyga getirýär.

Биология человека, изменение климата и общество

Биология и климатология человека

**Равикумар Куруп
Парамесвара Ачутха Куруп**

kitapcy.ru

Amazonka tokaýynyň «Ýasuni» zolagynda nebit-burawlaýış işlerini togtatmak üçin ses beren ekwador halky emele gelop biljek ummasyz uly maliýe yza tesişliklere garamazdan biodürliliği we ýasaýşy gorap saklamagy saýlap aldy. «Fitch» derejelendirme guramasy geçen aylarda ses berilşikde üstün çykyylan ýagdaýynda girdejileriň 600 million dollar töweregi peseljegini çak edipdi. Bu ýagdaý gürrünsiz kemer gysma çärelerine ýol açar. Emma nämüçin bütün bu zatlaryň ýetirýän zyýanynyň öwezini dolmak «Global Gönorta» diýilýän ýurtlaryň boýnuna atylýar? Gürrünsiz, daşky gurşawy hapalaýanlaryň tebigata ýetiren uç-

gyraksyz zyýanyny azajygam bolsa düzetmegi we nebit ýataklaryna degilmezligi üçin öweztölegini tölemeli bolarlar. Ekwador ýaly ýurtlaryň daşky gurşawyna zeper ýetirjegini öñünden bilip duranam bolsa, öz baylyklaryny artdyran ýurtlardyr kompaniyalaram öweztölegini tölemeli. Ekologiýamyzyň ýa-da ykdysadyýetimiziň haýsam bolsa birini saýlamaga mejbür ýagdaýa gelmäliň. Eger kompaniyalardyr ýurtlar ýetiren zyýanlaryny düzetmek üçin taryhy jogapkärçiliklerini berjaý etseler, beýle ýagdaýa düşmerisem. Ekwadordaky taryhy netije özlerine güýç berilende jemgyýetiň planetany girdejiden ileri tutmaga taýýardygyny şundan gowy görkezip bilməzdi. Beýleki bir ýandan Ekwadordaky referendum ýurtdaky nebit-burawlaýış işlerini doly togtatmanlygyndan şindizem etmeli işler bar. Emma edil şu ýerde – Ekwadorda dünýäni özgerdip bilen bir zatlar başlady. Ekwador ýaly nebite garaşly ýurt nebit-burawlaýış işleriniň öñüne taýak oklap bilýän bolsa, dünýäniň galan bölegi nämüçin şeýdip bilmeli däl?

kitapey.ru

Skarlett UESTBRUK.

Sişenbe, 29.08.2023 ý. Publisistika